

Unga röster om Skövde

- om mönster och normer som påverkar kommunens framtid

**”Hade man kunnat ha 2,2 barn så hade man haft det.
Man vill ha Volvo och bo i hus. Det är verkligen normen att gifta sig och skaffa barn ”**

Rapportens innehåll:

Skövde - helt okej om du tillhör normen - sammanfattning och kommentarer	5
Bakgrund och förutsättningar	7
Undersökningens syfte	7
Normkritisk ansats	7
Genomförande	7
Människorna i undersökningen	8
”En berättelse om Skövde” - byggd på statistik och officiella presentationer	9
Skövde växer fram	9
Hantverk	9
Den dugligaste	9
Sankta Elin	9
Bondesamhälle	10
Branden 1759	10
Västra stambanan	10
Det militära	10
Kurortsverksamhet	11
Industrin	11
Boende	12
Föreningsliv	12
Arbetarrörelsen	13
Städerskestrejken	13
Befolkningen	14
In- och utflyttning	14
Politik och representation	14
Inkomstskillnader	14
Hälsa	14
Anställningsformer	14
Sjukfrånvaro hos kommunanställda	14
Arbetslöshet	14
Tudelad arbetsmarknad	15
Offentliga arbetsgivare i kommunen	15
Försvarsmakten	15
Kommunanställda	15
Skaraborgs sjukhus	15
Högskolan i Skövde	16
Utbildning	16
Föräldraskap	16
Fritid- och föreningsliv	16
Bostadsmarknaden	16
”En berättelse om Skövde” - som verksamma och/eller boende upplever kommunen	17
De intervjuades förslag - åtgärder för utveckling av Skövde kommun	21

EDCS är ett resurscentrum för jämställdhetsutveckling i Västra Götaland. Undersökningen ingår i projektet GRÄNSFRI och arbetet med att synliggöra strukturer och normer som påverkar förutsättningarna för att skapa jämställda villkor.

Arbetet har genomförts i samarbete med Skövde kommun och Tomas Olausson på Skövde stadsmuseum. Djupintervjuer, sammanställning av rapport och kommentarer har utförts av Hilda Rolfsdotter.

Bilder: Skövde stadsmuseum, Västergötlands museum och Jesper Karlsson.

Tryck: Redo Tryck AB, 2019

Skövde - helt okej om du tillhör normen - sammanfattning och kommentarer

Unga i Skövde har många synpunkter på den lokala utvecklingen. Det är tydligt i de 15 djupintervjuer, som genomförts i projektet GRÄNSFRI. Generellt sett trivs deltagarna i undersökningen "helt okej" i Skövde och de tycker att det är en stad som är lagom stor och har ett "helt okej" utbud av aktiviteter. De är relativt nöjda med Skövde som stad.

De 15 djupintervjuerna ger en bild av Skövde som "tillräckligt bra". Ungdomarna förmedlar en medvetenhet kring förutsättningarna för en stad i Skövdes storlek. Det finns ett utbud av affärer, en del restauranger och möjligheter att få ett framtida jobb. Däremot resonerar de kring att Skövde som stad inte kan jämföras med storstäder som Göteborg eller Stockholm, eftersom man anser att större städer kan få fram en större variation av arbete, föreningsliv och utbud.

Syftet med djupintervjuerna har varit att få en bild av ortens lokala "genuskontrakt". Det handlar om att synliggöra upplevelser och erfarenheter som unga och unga vuxna har av att på något sätt verka inom kommunen. Intervjuerna kompletteras med statistik från kommunens egna undersökningar, SCB, Valmyndigheten och "jämfällhetskartan". De 15 unga som intervjuats är kvinnor, män och personer som identifierar eller uttrycker sig på annat sätt. De har olika bakgrund, etnicitet, sexualitet, trosuppfattning och funktionsvariationer. Gruppen har varit i åldern 16–29 år.

EDCS har tagit hjälp av kommunala tjänstemän för att hitta personer att intervjua, men det har varit svårt för våra kontaktpersoner att hitta personer i målgruppen som velat delta. Det i sig kan vara ett tecken på ett avstånd mellan kommunen och målgruppen, som gör att kommunen riskerar att missa ungas tankar, idéer och erfarenheter som kan vara till nytta i utvecklingsarbetet.

Samtliga intervjuade är öppna för och vill leva i ett integrerat samhälle, där människor bemöter varandra med öppenhet och respekt oavsett etnicitet, funktionsvariation, trosuppfattning eller sexualitet. Det är däremot få av dem som funderat över hur - och om - de själva bidrar till att främja integration. Flera av dem umgås med människor de skapat relation med redan som barn och få nya vänskapskontakter tas utanför det som de uppfattar som naturliga mötesplatser i form av skola, arbetsplatser eller i föreningslivet.

De intervjuade har lätt att beskriva hur de själva upplever sin vardag och sitt liv i Skövde, men har inte funderat speciellt mycket på hur kommunen eller samhället kan bidra till ett öppnare och mer inkluderande samhälle. Frågorna EDCS ställt har gjort dem uppmärksamma på gängse normer i samhället och många av dem har tyckt att frågeställningarna har varit intressanta och väckt nya tankar. Det är stor skillnad på upplevelsen av diskriminering mellan dem som avviker från gängse normer i något avseende och dem som är en självklar del av dem.

Bakgrund och förutsättningar

Projektet GRÄNSFRI startade med att tre personer från tre olika kommuner i Skaraborg gick en ledarskapsutbildning i genus och normkritik hos EDCS. De såg behovet av att vrida och vända på perspektiv och att använda normkritik som en metod för att nå nya resultat i utvecklingsarbetet i sina respektive kommuner. I arbetet med att utveckla den metod som GRÄNSFRI kom att bygga på tog EDCS som projektägare på sig uppgiften att möta upp GRÄNSFRIs metod med en genusanalys av kvinnors och mäns villkor, förställningar och framtidsutsikter i kommunen.

Undersökningen genomfördes dels genom att ta fram statistik och uppgifter om kommunens nuvarande läge och dels genom att människor i kommunen fick möjlighet att delta i en djupintervju. I intervjun berättade de om sina upplevelser av hur det är att leva och verka i den kommun de antingen bor, har bott eller är verksamma i.

Syftet med att undersöka förutsättningarna för kvinnor och män är att synliggöra kopplingen mellan hur utvecklingen sett ut bakåt i tiden, det nutida utvecklingsarbetet och ungas uppfattning om vad det ger dem för förutsättningar att bo och verka i kommunen. Det handlar om att fördjupa kunskapen om förutsättningarna för att skapa jämställdhet och inkludering i kommunen.

Utgångsläget var att det i Skövde kommun fanns könsbundna mönster när det gäller deltagande på arbetsmarknaden, företagande och utbildning. Tidigare forskning visar att det som avgör ungas syn på kommunen, på utvecklingen och möjligheterna i den, framförallt styrs av egna föreställningar om hur det ser ut snarare än av statistik eller undersökningar. Därför ansåg vi att de lokala genuskontrakten behövde bestå av såväl fakta, historik och statistik som av unga människors egna syn på och upplevelser av hur det är att utbilda sig, söka jobb, jobba, bo och spendera sin fritid i sin kommun.

Rapportens upplägg

Rapporten är uppdelad i tre delar. Del ett består av en kort historik som präglar arbetsmarknad, fritidsliv, utbildning och utveckling tidigare. I kapitlet finns också en kort statistisk nulägesbeskrivning. Den är framtagen av kommunen och utgör bara en liten del av den statistik som finns tillgänglig. Den sista och tredje delen redovisar resultatet av de djupintervjuer som gjorts med unga vuxna, kvinnor, män och de med annan könsidentitet eller uttryck, med olika bakgrund, etnicitet, trosuppfattning och funktionsvariationer, i åldern 16–29 år.

Undersökningens syfte

EDCS syfte har varit att kartlägga ungas uppfattning om den lokala utvecklingen och undersöka om kommun, arbetsliv, kommunens marknadsföring och framtida utveckling stämde överens med de ungas syn på densamma. Projektet GRÄNSFRI vill på detta sätt synliggöra perspektiv på utvecklingsarbetet, som traditionellt inte ryms i kommuners processer.

Normkritisk ansats

EDCS ser arbetet med lokala genuskontrakt som en del i arbetet med att skapa jämställda villkor och öka deltagande och mångfalden bland människor som bidrar till den lokala utvecklingen. Arbetet har genomförts normkritiskt och intersektionellt och utgår från att mångfaldiga perspektiv genererar bättre resultat för en icke-exkluderande samhällsutveckling i kommunen. Arbetet förväntas bidra till såväl projekt GRÄNSFRIs metodutvecklingsarbete, som till respektive kommuns arbete med jämställdhet, inkludering och lokal utveckling.

Genomförande

Under projektet GRÄNSFRIs genomförandefas gjordes 15 djupintervjuer i syfte att söka svaren på

Helénstugan är ett bostadshus från tidigt 1700-tal. Stugan är förutom kyrkan den enda bevarade byggnaden från tiden före stadsbranden hösten 1759.

frågor om upplevelsen av att leva och verka i Skövde kommun. EDCS ställde frågor om uppväxt, utbildningsval, arbetsmöjligheter, boendesituation, lokal utveckling och framtidsutsikter.

Intresset för att delta i en djupintervju har varit varierande. De som deltagit har tyckt det varit svåra frågor och många har sagt att de uppskattat den svårighetsgraden. Flertalet av dem har känt att frågeställningarna bidragit till att förändra deras syn på sig själva och på utvecklingen av ett Skövde som ska vara utvecklande för alla människor.

Svårast har det varit att hitta och nå till de unga som hamnat i kriminalitet, missbruk eller liknande - människor som GRÄNSFRI också velat nå med sitt inkluderingsarbete. EDCS har försökt att hitta personer att intervjua genom att samverka med kommunala tjänstemän. Det visade sig däremot vara svårt för våra kontakter att nå målgruppen.

Människorna i undersökningen

I undersökningen deltog kvinnor, män och de med andra könsuttryck i olika åldrar, med olika bakgrund och från olika länder. Deltagarna var i åldern 18–29 år och har alla bott och/eller arbetat i Skövde kommun under sitt liv. Det varierar om de intervjuade gått i skolan eller jobbat i kommunen. Några av dem har bott i kommunen i hela sitt liv medan andra är inflyttade från både andra länder, men även andra orter i Sverige.

”En berättelse” om Skövde

- byggd på statistik och officiella presentationer

”Skövde har ett utbud som en stor stad – med den lilla stadens närhet till allt. Här finns framgångsrika företag, en högskola med förstklassiga utbildningar och många intressanta jobb. Det är lätt att trivas och enkelt att leva i vår stad.”

Så beskrivs Skövde på kommunens hemsida, men vad är Skövde i fakta och siffror?

Skövde växer fram

Redan runt år 1100 fanns en kyrka på platsen där nuvarande S:t Helena kyrka ligger. Runt kyrkan fanns en viss bebyggelse, men det var först omkring år 1400 som Skövde fick stadsrättigheter. Det innebar att man hade speciella rättigheter att utöva viss typ av verksamhet inom gränserna för vad som var Skövde stad. Detta markerades med ett trästaket runt om det område där dessa rättigheter fick utövas. Innanför bodde ett hundratal invånare. Den verksamhet som staden hade rättigheter och privilegier för, var knutna till handel och viss form av hantverk. De som utövade hantverken var de som också hade burskap, det vill säga borgare.

Alla som bodde i staden var inte borgare, men det var borgarna som räknades och de var alla män. Det förekom även att kvinnor ägde burskap, borgerskor, men inga sådana finns dokumenterade i Skövde. I utbyte mot att borgarna fick ha sin verksamhet förväntades de ta del av styret genom att ingå i rådet, som rådmän. Där sköttes juridiken kring torghandeln och andra saker som rådet hade rätt att besluta om. Det fåtal som hade burskap tog alltså del i stadens angelägenheter väldigt tydligt.

Hantverk

Borgarna kunde exempelvis vara tunnbindare, trähantverkare, gjutare eller målare. I Sverige fanns ett utbildningssystem för hantverksyrken, som också reglerade möjligheterna att göra karriär inom det yrket. Ofta gick yrket i arv inom familjen, från far till son. Det var också möjligt att ta lärlingsplats i en annan familj och det kunde även kvinnor göra, men det var inte vanligt.

Den dugligaste

På den tiden fungerade ofta familjen som en enhet, en gemensam stomme där alla händer behövdes för att få ihop det. Det är svårt att säga vem som gjorde vad. Juridiskt var mannen ansiktet utåt, men genusforskning visar att kvinnor var aktiva och tog ansvar inom en rad olika områden.

Alla fick hjälpa till för att få det att gå ihop ekonomiskt och den som var bäst lämpad att organisera var den som styrde, oavsett kön. Den tidens genuskontrakt (1100-talet) gav kvinnor större handlingsutrymme när de blivit änkor än som gifta. Det var det systemet som till exempel gav sankta Elin möjlighet att agera som hon gjorde.

Sankta Elin

Sankta Elin

Elin eller sankta Helena är det första kvinnliga helgonet i Sverige. Elin föddes i början på 1100-talet. Det finns inget stöd i källor som visar exakt var hon bodde, men troligtvis i trakterna kring

Skövde eller Götene. Hon gifte sig och fick flera barn, men blev tidigt änka. Genom att förbli änka fick hon större handlingsutrymme och makt än en gift kvinna. Som änka fanns då ingen lag att mannen rådde över kvinnan och därför kunde änkor ha större makt och inflytande. Det är ett mönster finns och kvinnor var medvetna om detta och utnyttjade det, det vill säga gifte inte om sig. Det andra typiska exemplet på att "slippa undan" förmyndarskap var att gå i kloster, där det bland annat var möjligt att utbilda sig.

Elin anklagades för att ha slagit ihjäl sin svärson av hans anhöriga, men dokumentation visar att han slogs ihjäl av gårdsfolket på grund av att han misshandlade Elin dottern så illa. Elin försökte komma bort från dessa anklagelser genom att göra en pilgrimsresa till Jerusalem. När hon kom tillbaka blev hon överfallen och dräpt med svärd av svärsonens släktingar "för att taga blodshämnd". (Källa: hembygdsföreningen Götene, Skövde Stadsmuseum)

Bondesamhället

Livet i Skövde påminde mycket om det ute i de närliggande byarna. Jordbruket var viktigt och utanför staden fanns åkrar, ängar och betesmarker där både kvinnor och män arbetade hårt. Det fanns dock olika roller inom jordbruket, exempelvis sågs hästrelaterade sysslor som manliga, medan de korelaterade ansågs kvinnliga. Kvinnor lärde sig ofta mäns sysslor och ansvarsområden, men sällan tvärtom. Det var därför svårare för män att förlora sin maka än det var för änkorna.

Branden 1759

Skövde var en liten stad fram till mitten av 1800-talet. Hösten 1759 drabbades staden av en förödande brand. De flesta byggnader brann ner och det sågs inte som en självklarhet att bygga upp staden igen. Idag finns bara den så kallade Helénstugan bevarad från tiden före branden.

Staden byggdes ändå upp igen. Från att ha haft en oregelbunden stadsplan så blir det nu en regelbunden, där de centrumgator som finns idag är detsamma som ritades upp då. Den stora befolkningsökningen kom däremot inte förrän när järnvägen kom.

Västra stambanan

År 1862 blev Västra stambanan mellan Stockholm och Göteborg färdig. Det ledde till att staden blev intressant för etableringar av industrier. Staden började i och med detta växa och bli större.

Militär parad i Skövde.

Det militära

Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet flyttade flera militära regementen in till Skövde. Därmed ökade antalet män i staden. Det var skillnad på var en person befann sig inom det militära systemet och det byggdes till exempel bostäder till de officersfamiljer som kom hit. En borgarklass etablerades och en stor del av de kvinnor som var gifta med dessa officerare var inte förvärvsarbetande.

Det var först på 1980-talet som militären öppnade för kvinnor och inte förrän 1989 blev alla yrken i verksamheten tillgängliga för kvinnor.

Skövde vattenkuranstalt

Kurortsverksamhet

I anslutning till att järnvägen byggdes, startades 1870, Skövde vattenkuranstalt. Den var framgångsrikt i ungefär två decennier, men fick sedan lägga ner på grund av minskad lönsamhet. På kuranstalten fanns arbeten, bland annat som badare eller baderska. Besökarna var "bättre bemedlade" och vistelsen kan beskrivas som en blandning av hälsovård och vila/semster, där baderskorna och badarna tog ansvar för sina "patienter". Grunden var hälsotraditionen att använda det mineralrika källvattnet, både till att dricka och för varma och kalla bad.

Kuranstalten skapade även tjänsteyrken. Kuranstaltens serveringslokaler, som var i de lokaler som idag rymmer Högskolans kårhus idag, krävde till exempel personal. Verksamheten blev därmed början på en "badturism", som visserligen förändrat karaktär, men som Arena i Skövde knyter sin historia till. Hotell Billingen stod klart 1888, även där fanns serveringslokaler i botten våningen och ett behov av personal.

Industrin

1868 startade ingenjör John G Grönvall, Skövde Gjuteri och Mekaniska Verkstad, som blev grunden till Volvos motorfabriker. Volvos produktion startade år 1927.

Skövde Gjuteri och mekaniska verkstad

Under 1960-talet och 1970-talet sökte många svenska företag arbetskraft utomlands, samtidigt som många invandrare sökte sig till Sverige. Det handlade om både kvinnor och män, från framför allt Finland, men även Balkan. Män sökte sig till verkstadsindustrin och kvinnorna sökte sig till en början till textil- och klädindustrin i exempelvis Borås. Där var efterfrågan på arbetskraft stor, men när textilindustrin dalade så sökte sig kvinnor till verkstadsindustrin.

Bristen på arbetskraft ledde till att industrin behövde se över vilka som skulle anställas för framtida överlevnad. I en artikel från 1968 beskrivs att Volvo skulle anställa 2800 personer, varav 200–400 kvinnor. 1974 var cirka 25% av de anställda kvinnor och målsättningen att nå 40%. I samband med arbetskraftsinvandringen byggdes ungarshotell i Skövde. Det var tillfälliga barackliknande byggnader, vid Bolougnersjön. Det fanns också ett faddersystem på Volvo, där finskspråkiga "faddrar" åtog sig att underlätta för nyanlända finska män. Det fanns en slags infrastruktur för de som kom.

Boende

På 1860-talet bodde människor i små hus av trä som sällan var högre än två våningar. Vissa bodde finare som på till exempel i prästgården, men mestadels bestod boendemiljöerna av tomtar och kvarter med innegårdar. Stenhusbebyggelse och de större villorna kom i samband med militärens etablering, då officersbyggnader blev en del stadsbilden.

Skolan i Väsås

Runt Skövde fanns äldre byar. På 1960-talet började inflyttningen till tätorterna både norr och söder om Skövde, bland annat till Skultorp och Våring. Byarna förändras med tiden och blir pendlingsorter ju närmare modern tid vi kommer.

Föreningsliv

Under 1600-talet fanns det inte mycket utrymme för fritid, men när den fanns handlade det ofta om festligheter i anslutning till marknadstillfällen. Det kunde också handla om kyrklig aktivitet. Det ordnades till exempel stora hästmarknader på den plats som idag heter Sandtorget. Kring marknaden fanns mycket uteliv och ställen, där människor festade och drack alkohol på. De som hade utskänkningstillstånd av öl hemifrån, var ofta män. De ägde formellt tillståndet, men verksamheten bedrevs av kvinnor.

Idrottsrörelsen sågs till en början som en karaktärsdanande aktivitet. Maskulint kodade idrottsformer, som gymnastik och fäktning, väckte intresse. Sedan kom en våg som hade andra ideal, med "Kamratföreningen" i fokus. Lagidrotterna influerades av "kamratskapet" och demokrati. IFK Skövde XIII ordnade till exempel fotboll, friidrott, orientering och skidor. 1991 bildades sedan Skövde handbollsklubb, som var en verksamhet för män.

Föreningsverige växte fram under 1800-talet och folk organiserade sig på ett nytt sätt genom

Hästmarknad på Sandtorget

frikyrkorörelsen, arbetarrörelsen och nykterhetsrörelsen. Nykterhetsrörelsen i Skövde uppkom runt 1880 med logen Thor. Nykterhetsrörelsen hade tidigt ett jämlikhetsideal, som innebar att både kvinnor och män kunde både söka och inneha alla positioner. Nykterhetsrörelsen drev även bibliotek och förhöll sig till det allmänna utbildningsidealet genom att bland annat hålla utbildningar, vilket de var tidiga med. De drev också nöjeslokal med teater, konserter och dans.

Skövde hade en stor nykterhetsrörelse som föregåtts av etablerandet av frikyrkoförsamlingar. Det finns dock antydningar i historieskrivningen om att nykterhetsrörelsen i Skaraborg, förhöll sig försiktigare än i övriga landet. Detta, bland annat på grund, av att det i landshövdingeberättelsen för Skaraborg påtalades att nykterhetsrörelsen inte skulle ägna sig åt annan verksamhet än rent nykterhetsarbete, annars skulle de mista sina sympatier.

Arbetarrörelsen

I Skövde hade inte arbetarrörelsen samma tradition som på många andra orter, bland annat på grund av de kyrkliga ideal som präglade trakten. 1907 startades tidningen Billingen. Initiativet kom från en rektor vid Skövdes allmänna läroverk, Natanael Beckman.

I likhet med nykterhetsrörelsen tycks även Skövdes arbetareförening ha varit mer försiktig och haft en mer konservativ hållning, i förhållande till många andra föreningar. Vid föreningens årsdag 1874 lyftes det i ett tal, att föreningen inte syftade till nymodiga, socialistiska idéer som skulle störa det religiösa eller politiska livets områden.

I "Kommunala ideal och politisk verklighet" av Anders Forsell, framhålls att regementena fungerade som en stöttepelare till de konservativa samhällsideal, som påverkade möjligheterna för både nykterhets- och arbetarrörelsen.

Städerskestrejken

En strejk som fick nationell uppmärksamhet var "Städerskestrejken". Städerskorna hade ett tungt arbete med låg lön och dåliga arbetstider. Strejken började 1974 i Borlänge, där städerskorna krävde fem kronor mer i timmen. Strejken spreds sig sedan till flera orter, varav Skövde var en. När städerskorna i Skövde avskedades på grund av strejken gick deras kolleger i Umeå också ut i strejk.

Då städerskor i flera städer strejkade, var uppmärksamheten stor i hela Sverige. Många ville stödja strejken och flera aktioner arrangerades för att samla in pengar till de strejkande runt om i landet. Kvinnorörelsen organiserade arbetet så att det på många platser fanns stödskommittéer och på lördagar stod de på torg runt om i Sverige och samlade in pengar. Strejken resulterade i att städerskorna fick både högre timpenning och bättre arbetsförhållanden. Under flera kommande år inspirerades andra lågavlönade kvinnodominerade branscher till att strejka för bättre lön och arbetsvillkor.

Befolkningen

Skövde kommun hade 54 975 invånare i december 2017. Siffror från 2017 visar att 86% av invånarna bor i tätorten och resterande 14% utanför tätorten. Cirka 15% av befolkningen utgör människor som är utrikes födda och det skiljer bara några fåtal procent mellan kvinnor och män med en något högre procentsiffra för gruppen kvinnor. (Källa: SCB)

In- och utflyttning

2015 låg flyttningsöverskottet i Skövde på 45 kvinnor och 176 män. Antal utflyttade var vid samma tidpunkt 1435 kvinnor och 1521 män. Länet har som helhet haft ett positivt flyttningsöverskott för både kvinnor och män, med störst överskott i Göteborg.

Politik och representation

2018 var fördelningen mellan kvinnor och män i kommunfullmäktige 42,6% kvinnor och 57,4% män. Ordföranden var man. I kommunstyrelsen var fördelningen 53,3% kvinnor och 46,7% män. Ordförande är en kvinna. I statistiken för nämnderna var fördelningen av ordförandeposten helt jämställd med 50% män och 50% kvinnor.

Inkomstskillnader

Den sammanräknade förvärvsinkomsten 31 december 2014, räknad på åldern 20–62 år var för kvinnor 257 000 kronor och för män på 328 000 kronor..

Hälsa

SCB:s ”På tal om kvinnor och män” visar att det nationellt skiljer sig stort mellan gruppen män och kvinnor i åldern 16–24 när det handlar om besvär av ångslan, oro eller ångest. Där uppger 46% av kvinnorna att det har dessa besvär jämfört med 26% för gruppen män. I alla kommuner är ohälsotalet högre bland kvinnor än bland män. I Skövde var 2014 ohälsotalet för kvinnor i åldern 20–64 år 38 dagar per år. Motsvarande siffra för män var 21 dagar per år. (Källa: ”Om kvinnor och män i Västra Götaland- en statistikbok”)

Anställningsformer

Inom hälso- och sjukvården i hela Västra Götalandsregionen ökade antalet heltidsanställningar under 2017, jämfört med 2016 och utgjorde 85,7% av de månadsavlönade. Den andel som var anställda på deltid minskade och andelen ofrivillig deltidanställda var 2017 endast 0,1%. Det finns dock skillnader i hur stor andel kvinnor, respektive män, som är tillsvidareanställda med heltidstjänst, 72% för kvinnor och 88% för män.

Sjukhusen hade högst andel män, 19,8%, medan andelen män hos de övriga sjukvårdsförvaltningarna ligger mellan 11–13%.

(Källa: Analys VG-Region)

Sjukfrånvaro hos kommunanställda

I kommunens egna statistik från januari 2018 finns siffror på frisknärvaro för gruppen kvinnor och gruppen män, där kvinnor har 66% frisknärvaro och män 78%. Tittar vi på sjukfrånvaron för både kvinnor och män hamnar siffran på 7,1%, där kvinnor ligger på 8% och män på 4,4%.

Långtidssjukfrånvaron, som innefattar 60 dagar eller mer, ligger på 43% för gruppen kvinnor jämfört med 29% för gruppen män.

Arbetslöshet

I Sverige var 2017 arbetslösheten bland både kvinnor och män 6,7% . Kvinnor låg på 6,4% och män på 6,9%,. I Skövde låg snittet på 6,5% för kvinnor och män. Bland de utrikes födda var 22,6% arbetslösa, enligt Arbetsförmedlingens statistik från mars 2018.

Tudelad arbetsmarknad

I dagsläget har Skövdes arbetsmarknad en relativ tydlig uppdelning efter kön, med både tillverkande industri och Skaraborgs sjukhus som arbetsgivare. De fem vanligaste yrkena för kvinnor i Skövde år 2016 var undersköterskor, grundskollärare, fritidspedagoger/förskollärare, butikspersonal och kontorsassistenter/sekreterare/sjuksköterskor. Bland män var de fem vanligaste yrkena fordonsmekaniker/reparatörer, smeder/verktygsmakare, ingenjörer/tekniker, montörer och butikspersonal.

Offentliga arbetsgivare i kommunen

Skövde har många offentliga arbetsgivare och den största av dem är Skövde kommun. Andra offentliga arbetsgivare är Skaraborgs sjukhus, Högskolan i Skövde, Försvarsmakten, Skaraborgs tingsrätt, polisen och Västtrafik.

Försvarsmakten

Det finns fem olika förband i Skövde. De med flest anställda är Markstridsskolan, Skaraborgs regemente P4 och Trängregementet. Markstridsskolan utbildar officerare som ska verka i insatsförbanden. P4:s siffror på kontinuerligt anställda, från en sammanställning från mitten av september 2018, visar 956 anställda, varav 12,4% män. På Trängregementet är de 439 anställda, varav cirka 17% är kvinnor.

Kommunanställda

Skövde kommun hade vid den senaste mätningen 4349 anställda. Av dem var 77% kvinnor och 23% män. Senaste lönekartläggningen, genomförd 2017, visade att medellönen för kvinnor låg på 29 938 kronor och för män 31 557 kronor.

Skaraborgs sjukhus

Under 1960-talet påbörjades uppbyggnaden av Skaraborgs sjukhus. I mitten av 1970-talet färdigställdes byggnaden och byggnationen sammanföll med en stor allmän utbyggnad av sjukvården. Vården decentraliserades och fler kvinnor kom ut i arbetslivet. Deras deltagande i arbetskraften möjliggjordes bland annat av en utbyggd barnomsorg. Under denna period byggdes området Södra Ryd.

Antal anställda på sjukhuset var i september 2018 totalt 3218 personer. Av de anställda var 82,8% kvinnor. Av kvinnorna jobbade 204 personer deltid och övriga heltid. Av männen jobbade 20 personer deltid och resterande heltid.

Högskolan i Skövde

I den årsrapport som finns att läsa på Högskolan i Skövdes hemsida framgår att det pågår ett arbete med jämställdhet inom organisationen.

2017 utgjorde kvinnor 52% av det totala antalet helårsstudenter. Fördelningen mellan män och kvinnor inom olika utbildningsområden är ojämnare än sett till hela studentgruppen. Segregeringen mellan kön inom olika utbildningsområden är stor. Kvinnor är i majoritet inom samhällsvetenskap och juridik, samt inom medicin och vård. Män är överrepresenterade inom teknik. Siffror framtagna i september 2018 visar att högskolan hade 260 män och 263 kvinnor anställda. Av dem jobbar 26 kvinnor och 24 män deltid, resten har en 100% tjänstgöringsgrad.

Utbildning

Fördelningen av befolkningens utbildningsnivå i Skövde kommun skiljer sig mellan gruppen kvinnor och män. Den procentuella fördelningen på eftergymnasial nivå är åldern 25–44 år för kvinnor 53% och för män 39%. I åldern 45–64 år har 38% kvinnor och 31% män eftergymnasial utbildning. När det gäller behöriga för vidare studier till universitet och högskola är andelen kvinnor 79% och 61% för män.

Föräldraskap

Enligt siffror från Försäkringskassan fördelar Skövdeborna föräldraförsäkringen ojämnt. Kvinnor tar ut 75% av dagarna och män 25%. Det ser mer jämställt ut vid den tillfälliga föräldrapenningen, vård av barn, där det fördelas 60% /40%, med kvinnor i majoritet.

Fritid och föreningsliv

I dagsläget finns det fler än 300 föreningar i Skövde, varav cirka 140 är idrottsföreningar. Kommunen satsar i dagsläget på att göra naturområdet Billingen till ett av södra och västra Sveriges mest besökta besöksmål, både sommar och vinter. Kulturhuset i Skövde är Sveriges första riktiga kulturhus och firade 2014 sitt 50-årsjubileum. Där finns konsthall, konstmuseum, teater, bio och bibliotek.

Bostadsmarknaden

Den tidigare snabba ökningen av bostadsbyggandet bröts under 2017. Under 2018 signalerar Boverkets indikatorer en kraftigt minskad försäljning av nya bostadsrätter generellt i Sverige. Enligt Boverket minskar byggandet med cirka 10% i genomsnitt bland mindre och medelstora kommuner.

Skövdebostäder ägs av Skövde Stadshus AB som i sin tur ägs av Skövde kommun. Skövdebostäder är även stadens största hyresvärd och har i dagsläget drygt 5000 bostäder i olika storlekar. Enligt Skövdebostäder orsakar bristen på bostäder många problem. De menar att näringslivet får det svårare att rekrytera personal och behålla nyexaminerade studenter från Högskolan i Skövde. Skövdebostäder har i nuläget en plan på att fram till 2030 täcka en stor del av behovet av bostäder. De kommande åren planerar de att färdigställa i genomsnitt 175 lägenheter per år under en fyraårsperiod, för att senare dra upp takten till 220 lägenheter per år fram till 2030.

I den vision som är framtagen i kommunen finns sex prioriterade utvecklingsområden. De är tänkta styra utvecklingen de kommande åren. Flera byggprojekt är igång och de närmaste åren kommer det bland annat att byggas bostäder i Trädgårdsstaden, i Skultorp, på Östermalm och Norrmalm. (Källa: Skövde 2025)

”En berättelse” om Skövde

- som unga, verksamma och/eller boende upplever sin kommun

Här följer en sammanfattning av de 15 djupintervjuer som gjorts med unga vuxna i ålder 16–29 år. Deltagarna är kvinnor, män och de som identifierar och uttrycker sig på annat sätt, med olika bakgrund, etnicitet, trosuppfattning och funktionsvariationer. De intervjuade kommer både från centralorten och landsbygden.

Trivsel

De flesta av de intervjuade beskriver att de trivs ”helt okej” i Skövde. Flera pratar om att Skövde är en lagom stor stad och att det är just den faktorn som får dem att trivas. Skövde är inte för litet, men heller inte för stort. Några beskriver det som positivt att snabbt och lätt kunna ta sig överallt i centralorten med cykel eller genom att gå. De beskriver det som att staden har en tydlig mittpunkt och att allt är relativt samlat på ett ställe. Några få berättar att de inte alls trivs i Skövde.

Västerhöjd Vs Kavelbro

Det framkom under intervjuerna att det finns en uppdelning mellan yrkesinriktade program och teoretiska program i Skövdes gymnasieskolor. De olika skolorna är ”stämplade” på olika sätt där elever har föreställningar och fördomar om vilka elever som går på vilka skolor. Den skola med högst status är tydligen Västerhöjd och den med lägst status är Kavelbro. Någon tar upp att det under dennes skoltid gjordes ett försök att integrera någon av yrkesutbildningarna på Västerhöjd, men att det inte ledde till någon förändrad syn på varandra hos eleverna.

Flera av de intervjuade påpekar brister i att skapa förankring hos eleverna själva i kommunens idéer om hur integrering ska ske. Det kan handla om att försöka bygga broar mellan de två största gymnasieskolorna eller att integrera nyanlända i skolundervisningen. En av de intervjuade som kommit som nyanländ berättade om hur hen gång på gång försökte skapa kontakt med sina klasskamrater utan framgång. Ingen ville prata. En av de intervjuade berättade också om brister i metoder för integration hos lärare hen haft, som lagt ansvar på elever utan att skapa förutsättningar.

”Det är så mellan våra skolor. Västerhöjd, vi anser väl att vi är lite bättre än alla andra och de på Kavelbro är liksom bönder och de ser på oss som att vi är lite överklass, typ.”

Högskoleutbildning en självklarhet

Majoriteten av de intervjuade har eller tänker läsa vidare på högskola eller universitet. Det finns däremot ingen som lyfter just högskolan i Skövde specifikt, utan de väljer/har valt utbildning efter intresse. Några i målgruppen beskriver att utbudet på just Högskolan i Skövde är för smalt och att de av den anledningen måste söka sig till andra städer på grund av det. Generellt har gruppen erfarenheten att högskoleutbildning är något en måste ha. Dels för att det ”bara är så”, något annat har aldrig varit uppe för diskussion eller på grund av att det inte finns lika många möjligheter att skaffa ett arbete annars.

Arbetsmöjligheter

Två tredjedelar av gruppen intervjuade har en öppen inställning till sin framtid på arbetsmarknaden och tror att ett arbete som passar dem kommer att finnas i Skövde framöver. Några av dem har läst till ett bristyrke och vet att kommunen kommer att behöva anställa på sikt. En tredjedel av de intervjuade har inte funderat på frågan alls. Däremot finns några som är säkra på att ett jobb de önskar inte finns i och inte heller kommer att finnas i Skövde framöver.

”Jag tror att det kan finnas jobb för mig i Skövde. Jag är ganska öppen för vad, för jag vill gärna komma in någonstans och lära mig. Sen får man väl se på sikt om det inte finns det man söker efter.”

Fritidssysselsättning

Det mest typiska svaret från de intervjuade är att utbudet av fritidsaktiviteter i Skövde är helt okej för att vara en mindre stad. Några tränar på gym eller i idrottsföreningar. Alla som har utbildat sig på Högskolan i Skövde har nämnt Studentkåren som en förening som de varit aktiva i. Boloungersjön och Arena kommer upp som exempel på fritidsområden de brukar besöka. Flera av de intervjuade beskriver att de umgås och tar en fika med familj och/eller partner och vänner på stan. Några nämner att de tycker idrottsrörelsen får mer uppmärksamhet än andra typer av fritidssysselsättningar som exempelvis, kulturutbud, föreläsningar eller politiska föreningar.

De av de intervjuade som har barn påpekar att utbudet för barn är bristfälligt. De aktiviteter som marknadsförs är framför allt Arenabadet, Balthazar och Stellas Lekland. De påpekar specifikt att samtliga tre aktiviteter kostar pengar och att kommunen satsar väldigt lite på barnaktiviteter som är kostnadsfria.

En uppdelad fritidsgård

En tredjedel av gruppen tar upp ”fritidsgården” under diskussionen om fritidsaktiviteter. De har alla olika uppfattningar om vilka som berörs av dess verksamhet. En av de intervjuade pratar om att de som är på fritidsgården ”sticker ut”, att de är speciella och avvikande från normen. Hen tar också upp att de olika fritidsgårdarna i olika områden har sina specifika grupper. De på Nyeport beskrivs som ungdomar med en jobbig uppväxt. Fritidsgården i Ryd beskrivs som en mötesplats för ungdomar med utländsk bakgrund. En av de intervjuade berättar att hen känner sig otrygg på Nyeport och får busvisslingar och har fått kränkande kommentarer av de som är där. En annan av de intervjuade beskriver fritidsgården som väldigt mansdominerad och att killarna ”tar över” fritidsgårdarna på bekostnad av de tjejer som vill vara där. Det är också intressant att två tredjedelar inte nämner fritidsgården som en mötesplats för unga, trots att de i stor utsträckning tillhör målgruppen.

”Den yngre generationen killar ska ju alltid vara coola och leva upp till något de inte är och många tjejer ser inte det som speciellt coolt eller tufft. Jag tror det är lite därför det är så lite tjejer på fritidsgårdarna för de gillar inte den typ av killar som hänger där som kör moppe och som har den attityden.”

Förväntningar

Majoriteten av de intervjuade har sett gymnasieutbildning som en självklar norm i samhället. Få av dem beskriver att de känt press eller grupstryck när det handlar om studieval eller yrkesval. De flesta uttrycker snarare att de känt stöd från familj, vänner och bekanta i de val de gjort. Den press som beskrivs av några av de intervjuade är pressen från dem själva. Alla som tagit upp att de pressar sig själva på ett sätt som också varit ett hinder eller fått konsekvenser för deras hälsa, identifierar sig själva som tjejer eller har utländsk bakgrund.

”Jag ägnar mitt liv åt skolan. Det är liksom plugg, för jag vill ha, vill försöka ha de högsta betygen hela tiden och där kommer en stor press från familjen att jag ska ha bra betyg och att jag ska komma långt.”

En typisk Skövdebo

I stort sett alla intervjuade har samma uppfattning om vad som kännetecknar en typisk Skövdebo. Skövdebor beskrivs av omgivningen och andra utanför Skövde som lantisar, bönder, lite dumma och korkade landsbygdsbor med bred och ful dialekt. De intervjuade verkar uppfatta att det bland andra Skaraborgare finns en bild av Skövdebor, att de skulle tro att de är lite bättre och att de är snobbigare än andra i Skaraborg. En del påpekade att det är oklart om de som bor utanför Skaraborg alls har någon uppfattning om Skövde.

”Skövde har ryktet om sig att ha storstadskomplex. Som jag förstått det så betyder det att Skövdebor tror att de är mer än vad de är. Det är kommunens utgångsläge som smittat av sig på Skövdeborna. Man ser sig som lite mer än de som bor runt omkring.”

Boende

Flera av de intervjuade kan tänka sig att bo i en mindre kommun som Skövde och några av dem vill också bo kvar i Skövde. Det varierar hur de vill bo, men en klar majoritet vill bo centralt. Några har egna erfarenheter av att ha svårt att få tag på boende. Specifikt lyftes bristen på hyresrätter med en lägre hyreskostnad än de nybyggda, som de ser svårigheter att kunna ha råd med.

Inkludering och passar alla in

Det finns många svar på frågan om alla människor passar in i Skövde. De som i huvudsak svarar att alla passar in beskriver det utifrån en känsla, om de själva känner så eller inte. De beskriver det dessutom utifrån enskilda individers ansvar kring att passa in i form av att vara öppen och ta kontakt med människor. De som svarar nej på frågan har antingen egna erfarenheter av att bli bemötta av rasism, transfobi eller liknande eller svarar utifrån en strukturell nivå om samhället i Skövde är anpassat, om arbetsgivare är öppna för en variation av medarbetare eller om människor generellt i Skövde är inkluderande.

”Man behöver inte göra något stort. Om alla bara gör något litet i sin vardag så kan det förändra även större saker på sikt. Om man har det som ett mål i Skövde att inkludera så tror jag alla gör det.”

Vänner

De intervjuade beskriver Skövdes invånare som ganska öppna och trevliga människor. Samtidigt framgår det tydligt att det är mötesplatserna som är avgörande för möjligheten att träffa nya vänner. Det kan vara din skola, din förening eller dina kollegor som blir dina kommande vänner, men utan ”naturliga” mötesplatser blir möjligheten att skaffa vänner begränsade. Flera deltagare som är uppvuxna i Skövde beskriver att de haft samma bekantskapskrets sedan de var barn och att de eventuella nya vänskapsrelationer som tillkommit, gjort det på arbetsplatsen eller i föreningar. Det stämmer väl överens med de inflyttade från andra kommuner eller länder som beskriver att det är svårt att få nya vänner och att ”komma in” som ny i redan etablerade umgängeskretsar.

Flera av dem som läst på högskolan eller studerat gymnasiet beskriver att de under utbildningsperioden kommer i kontakt med flera som inte har etablerade kontakter som då ofta söker sig till varandra. Problemet är dock att dessa vänskapsrelationer tenderar att rinna ut i sanden, eftersom flera sedan flyttar vidare för att söka jobb långt utanför Skaraborg.

”Det är mycket lättare om man följer strömmen att hitta vänner. Det går att skaffa, men då måste du vara där människor är. Naturligt kan det ske i skolan. Då behöver du inte kämpa. Men är du vuxen och intar har det naturligt kan det bli svårt.”

Skövdes vision

En av de framtagna frågorna har ställts specifikt av deltagare i GRÄNSFRI, för att undersöka om ungdomarna känner till kommunens arbete och om kommunen når unga vuxna med information om det arbete som bedrivs. Frågan handlade om Skövdes vision, men också om de tycker att kommunen satsar på att utveckla rätt saker. Svaren visar att det är väldigt få av intervjupersonerna som känner till Skövdes vision. Några beskriver att de hört talas om att den finns, men vet inte vad den innebär. Ingen har heller haft ett intresse av vad den handlar om, utan beskriver den snarare som något som enbart angår kommunanställda och som till viss del handlar mer om hur en kommun vill framstå, än vad man de facto jobbar med.

Utveckling av kommunen

Några unga är nöjda med kommunens utvecklingsarbete. De gillar att det byggs nya bostäder, att Boloungersjön blivit bra och att det satsas på Billingen. Hälften av de intervjuade har svarat att de tycker kommunen satsar för lite på kommunens medarbetare. De önskar en mer inkluderande och fungerade sjukvård. De beskriver att resurserna till skola, vård och omsorg är för små. Det finns flera som beskriver det som "felprioriteringar". De menar att kommunens enda utvecklingsområde inte kan vara byggd på framtida turistsatsningar, utan att insatserna också måste beröra medborgarservicen till befintliga Skövdebor. En del berättar att de "får rapporter" från bekanta som jobbar inom kommunen att det är mycket som inte funkar, att det är underbemannat och att folk blir utbrända. Andra saker som lyfts är önskemål om fler kostnadsfria mötesplatser, satsningar på att få tjejer att känna sig välkomna på fridsgårdarna med mera. Samtliga förslag presenteras i slutet av rapporten. Någon lyfter också att det vore roligt om kommunen eller verksamheter i kommunen lyfte aktiviteter riktade till hbtq-personer.

Den omnämnda stadsdelen

Det är många av de unga som tar upp stadsdelen Ryd under intervjuerna. Det finns en del uppfattningar om att Ryd skiljer sig åt på olika sätt. Några nämner det som en stadsdel med många med utländsk bakgrund, utan att värdera det på något sätt. Det är däremot tydligt att deltagarna ser den stadsdelen som en utstickare av den anledningen. De beskriver också att andra kan påverkas av den beskrivning av Södra Ryd som förekommer i det allmänna samtalet. De känner inte igen sig i beskrivningarna, trots att några av dem bott där. Ryktet och fördomarna om stadsdelen är så negativa att en av deltagarna berättar att hen inte längre vill berätta att hen bor där på grund av reaktionerna hen får. Det trots att hen trivs där, väldigt bra.

"Det handlar mer om människorna där. Jag bryr mig inte om religion eller så. Det är mer...i skolan...de äldre lär sina yngre bröder och så fortsätter det. Det är som två olika städer kan man se det som, eller som klasskillnader."

Integration

EDCS har som utgångspunkt att integration alltid sker mellan två eller flera parter. I projektet har det varit en betydelsefull utgångspunkt i arbetet med att utveckla nya former för vilka som omfattats av olika insatser och på vilket sätt insatserna utformats. EDSCS ville av den anledningen ställa en fråga till de intervjuade om deras syn på integration och vem de tycker bär ansvar för integrering.

En tredjedel av de intervjuade tycker att det framförallt handlar om individens egna ansvar att integrera sig. Om du tillhör normen i samhället behöver du vara uppmärksam på det och försöka förstå hur ditt bemötande spelar roll för människor som upplevs avvika från gängse normer. Några få tycker att verksamheter där "naturliga möten" sker, så som i skolan eller i föreningslivet bär ansvar för hur de organiserar sin verksamhet så att alla känner sig inkluderade. Det är enbart en som tar upp att samhället och individer måste samverka. Anmärkningsvärt är att det bara är en person som tycker att arbete är steg ett för att kunna bli integrerad. Hen har fortfarande inte fått uppehållstillstånd och är den bland samtliga intervjuade som varit kortast tid i Skövde.

De intervjuades förslag

Åtgärder för utveckling av Skövde kommun:

- Bygg flera lägenheter med basinteriör så att fler har råd att flytta till egen lägenhet
- Bygg fler hyresrätter
- Satsa på utbildningsinsatser för samtliga som arbetar med könsutredningar, kompetensen brister och behöver uppdateras
- Minska väntetiderna inom vården
- Synliggör arbetstillfällen
- Fler jobbopportuniteter inom näringslivet
- Ha tydliga mål för inkludering i kommunens arbetsätt
- Företag ska arbeta med att nå ut till fler vid rekrytering
- Fler evenemang och tillställningar i syfte att skapa mötesplatser för unga
- Fler företag behöver jobba med mångfald och ta ansvar för sin arbetsplatskultur
- Se över lönekartläggningar inom offentlig och privat sektor
- Jobba för jämställda löner
- Kommunen ska ge medborgare förutsättningar för integration genom att arbete för att alla ska få till sig och kunna ta del av viktig samhällsinformation och aktiviteter
- Ta vara på kompetensen hos nyanlända och utrikes födda människor
- Mer pengar till skola vård och omsorg i syfte att utöka personalantal, förbättra hälsa och arbetsvillkor
- Bättre resurser i klasserna för unga med särskilda behov
- Prioritera utvecklingen inom skolan i form av pengar och resurser, istället för enbart besöksnäring
- Skapa separatistiska forum för dialog för kvinnor i mansdominerade branscher med syfte att skapa förändring och hitta mottagare som tar till sig de erfarenheter som diskuteras där
- Fler öppna föreläsningar om härskartekniker riktad till flertalet mans eller kvinnodominerade branscher
- Utöka resurserna till andra aktörer än HiS och GSP som nu tar resurser på bekostnad av andra
- Ge föreningar förutsättningar att jobba med inkludering
- Få elever i skolan att bättre förstå sin del i att skapa inkludering när integrationsinsatser genomförs i kommunen
- Bredare kursutbud vid HiS
- Ge föreningar möjligheter att få lokaler och ha konsekventa regler för samtliga föreningar
- Satsa på att göra fritidsgårdarna trygga för alla
- Fler kostnadsfria aktiviteter, dit du och din kompis kan gå och genomföra en aktivitet

- Bygg en linbana och sätt Skövde på kartan nationellt
- Satsa på fler aktiviteter utanför äldreboendet för de äldre
- Jobba med att förändra bilden av Södra Ryd hos människor i Skövdes centralort
- Jobba för en mer integrerad bostadsmarknad i Södra Ryd i syfte att bryta segregeringen
- Ökade resurser på att höja lärarnas löner
- Mer kostnadsfria aktiviteter för barn, gärna utomhus
- Satsa på e-sport
- Arbeta för att förändra machokulturen hos de killar som besöker fritidsgården i syfte att få fritidsgården att ses som ett alternativ för både killar och tjejer.
- Utbilda personal på fritidsgårdarna om normer, machokultur och attityder.
- Fördjupa kunskapen hos föräldrar om hälsofrämjande insatser för barn som spelar dator
- Satsa på en mötesplats för 25–30-åringar
- Förbättra kommunens marknadsföring av aktiviteter till en yngre målgrupp
- Jobba för att förskolor i Skövde ska bli mer jämställd och satsa på att rekrytera män i syfte att bryta könssegregeringen inom yrket
- Bättre bussförbindelser utanför tätorten
- Möjliggör ett oberoende av bil för kommunens medborgare oavsett var i kommunen de bor
- Satsa på grönområden i staden för att främja hälsa för medborgare
- Förbered svenskfödda elever på bemötande av nyanlända elever bättre
- Förbättra kontakterna mellan anställda i kommunen och föreningar
- Satsa på integration
- Bredda IT-sidan på HiS
- Satsa på sjuksköterskeprogrammet på HiS som nu är undervärderade och får för lite resurser pga snedfördelning med fördel IT och dataspelsutveckling
- Satsa på att bredda kommunens syn på föreningslivet, som är mer än bara idrottsföreningar

GRÄNSFRI bidrar till hållbar lokal utveckling genom gränslös samverkan mellan näringsliv, civilsamhälle och offentlighet.

Målet är ett diskrimineringsfritt samhälls- och arbetsliv, som säkrar att kunskap och erfarenheter kommer till sin rätt i lokalsamhället.

Projektet drivs av EDCS i samverkan med Essunga, Tibro och Skövde kommun och finansieras av Europeiska Socialfonden. Läs mer på www.edcs.se

EDCS

TIBRO

 SKÖVDE

Essunga kommun

